

Scenario 2050

Sju framtidsprismor för Jämtland-Härjedalen

Framtagna på uppdrag av Peak innovation inom projektet Invest in Innovation

Scenariot 2050

Jämtland-Härjedalen 2050

ETT SCENARIO FÖR SAMVERKAN OCH DIALOG, PÅ UPPDRAG AV PEAK INNOVATION

FOTO: JOHANNES ANDERSSON VIA UNSPLASH

KAIROS
FUTURE

7 "prismor"

1. Arbetsliv och natur norra Europas hetaste arbetsplatser i bioekonomi & besöksnäring
2. Från tillväxt till nedväxt
3. Gamla hinder, nya styrkor
4. Färdigheter över utbildning & diplom
5. High tech-high touch revolutionerade näringslivet
6. Politikern, inköparen och handläggaren viktiga hjältar i framgångssagan
7. Samverkan för att leva väl som bemästrat konsten att ta farväl

Prisma 1: Arbetsliv och natur norra Europas hetaste arbetsplatser i bioekonomi & besöksnäring

2050 är Jämtland-Härjedalen den mest spännande regionen för alla som vill jobba i skärpunkten mellan bioekonomi och besöksnäring. Attraktionskraften är dubbel: Vissa kommer för spännande arbetstillfällen och stannar för kulturen och naturen. Andra lockas av naturen och arbeten som låter dem njuta av den. En viktig nyckel är det program för trivsel och attraktionskraft som erbjuds både stora och små entreprenörer – skapat och drivet i samverkan av både civilsamhälle och näringsliv.

*Regionen är en plats med stort självförtroende. **Man vet att man gör häftiga saker och dessutom på en ofattbart vacker plats.** Hit vill man oavsett om man är chef i offentlig sektor, biokemiststudent med ambitioner om ett bioekonomiskt relaterat exjobb eller kock som vill utforska mathantverk.*

En målgrupp som gärna kommer och bor ett par år är gästforskare från Ahmadu Bello University i Zaria, Nigeria. Detta stora universitet med medicinsk och folkhälsoprofil är nu en viktig samarbetspartner för mittuniversitetet och tillsammans bedriver man innovativ forskning om samhällsbygge med folkhälsa som profil. I många fall gäller inflyttningsstrategin "besökare som barn boende som vuxen" också där. Flera forskare som stannar ett par år har besökt idrottsläger under sommaren som barn – många för att spela fotboll, orientera eller åka alpint.

Kommentar:

Så skulle en beskrivning av läget i Jämtland Härjedalen år 2050 mycket väl kunna låta. Utvecklingen idag talar för att så kan vara fallet. I den här framtiden har självförtroende och attraktiviteten i näringslivet stärkts ännu mer. Fler spännande företag, viktiga offentliga funktioner eller ideella organisationer är verksamma. Möjliga nycklar till detta är att vårda naturen och jobba med att utveckla styrkeområden i framkant: Hantverk, småskalig livsmedelsproduktion, bioekonomi och besöksnäring.

Prisma 2: Från tillväxt till nedväxt

Jämtland-Härjedalen var en av de platser i landet som var först med att göra upp med 1900talets tillväxttankar. Samtidigt växlades hållbarhetstanken upp enligt sloganen "From zero to hero" – det som inte gav positiv påverkan för människor och planet nedprioriterades hårt. Sammantaget var det en utmaning om verklig innovation som regionen tacklade med full kraft under 2020talets senare hälft.

*Man har förnyat sin vision om att maximera värde inom planetens och människans gränser och därför anlägger en nedväxtstrategi "Mycket mix och lite pix" och visst har det gått bra att leva med kvalité, självförtroende och status även när exponentiell ökning av "pix" inte stått i centrum. **Genom att ändra perspektiv maximerade regionen sina konkurrensfördelar för ett försprång in i framtiden***

Så skulle det kunna låta i ett reportage från 2050 där Jämtland Härjedalen har valt att utforska alternativa ekonomiska modeller för att markera att man fullt ut fokuserar på sina styrkor. Detta är i grunden ett kommunikativt val – för att bekräfta de styrkor som hur eller hur skulle varit i centrum för regionens aktörer. Det hjälper också till att göra prioriteringar. Saker får givetvis växa, men applåderas inte för det om de inte också för något gott med sig för de värden man bvill prioritera.

I den här framtiden ligger fokus först och främst på människors välmående och att bruka resurser inom de gränser som finns. Vilket sätter fokus på lokal produktion som egenvärde, att producera för specifika ändamål – inte olik tankar i industrifilosofin "lean" om att stanna produktionen när det inte finns en order.

Vaddå nedväxt?

Nedväxt är en av flera alternativa ekonomiska synsätt som inte fokuserar på tillväxt som överordnat värde. Här har vi valt att använda en variant som inte innebär att människor nödvändigtvis ska leva på mindre – utan att fokus ligger på det värde en aktivitet skapar för specifika ändamål. Detta har bland annat utforskats i Svensk kontext av forskningsprogrammet "Framtider bortom BNP-tillväxt" på KTH

Till höger: Fiktivt försättsblad till nedväxtstrategi

Kommentar:

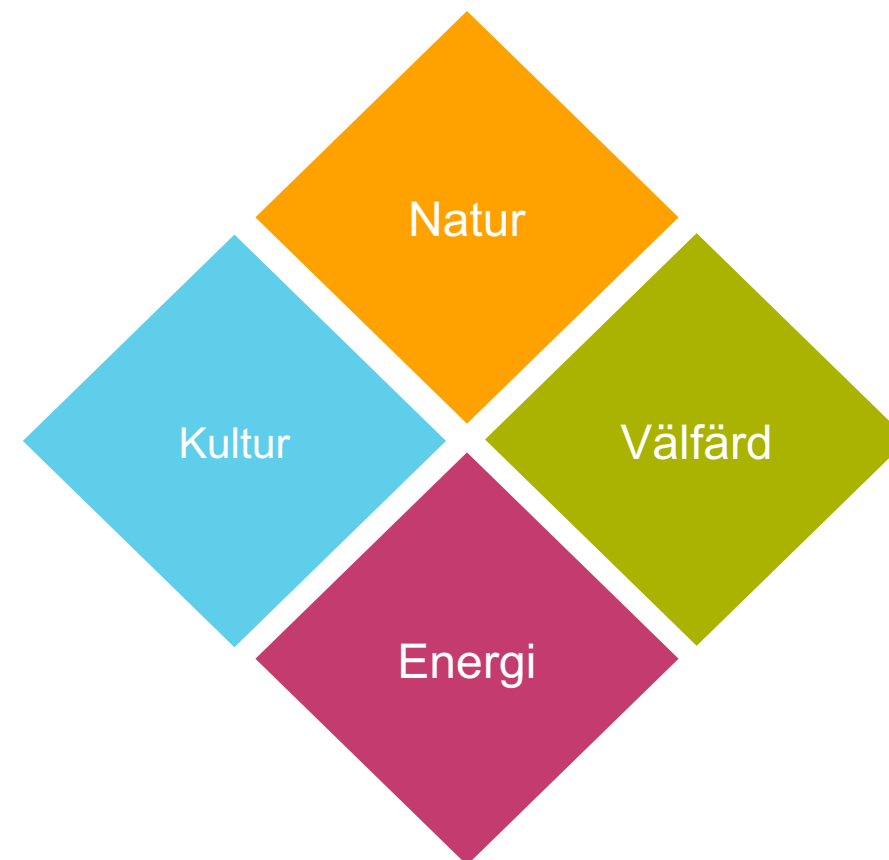
Här laborerar vi med regionens styrkor, livsstilstrender som värderar lugn, natur och relationer, ökade krav på hänsyn till människa och miljö samt bubblande alternativa ekonomiska modeller. Hypotesen är att de platser som kan gynnas av nya perspektiv på ekonomin är de som framförallt har styrkor som inte enkelt fångas i tillväxttanken – välmående, hälsa, naturupplevelser etc. Här blir alternativa ekonomiska modeller en markering och möjlighet att värdera upp icke ekonomiska aspekter i "balansräkningen".

Prisma 3: Gamla hinder nya styrkor

Året är 2050 och i Jämtland såväl som Härjedalen firas att man ses som förebilder inom en mängd områden. Från välfärd och balans i livet till bioekonomi. En av de viktigaste framgångsfaktorerna var att man snabbt kommit igång och inte väntat på att någon centralt ska lösa ens problem åt en. Man har inte väntat på nya stora satsningar på infrastruktur (även att elflyg och helt elektrifierade järnvägar till Trondheim var välkommet) Det har transformerat **tidigare problem till nya styrkeområden**. För välfärden har en central framgångsfaktor varit nya kreativa anställningsformer och ideella initiativ såväl som teknikutveckling som gör att anställda fullt kan ägna sig åt kärnverksamhet – samt att hälsan hos invånarna överlag är god såklart!

Kommentar: Framtiden formas till viss del av vad vi vill, men också av vad vi kan i termer av tillgångar. Dessa är ofta ganska konstanta och det kan vara oerhört krävande att skaffa sig helt nya styrkor. Här tänker vi att detta har accepterats och man inte väntar eller hoppas på storskaliga förändringar i infrastruktur för att sedan satsa på exempelvis tung industri. **Skogen, naturen, kulturen, entreprenörsandan och den gröna energin har legat till grund för lösningar.** Man kan tänka sig att man var snabba att skaffa en ordentlig Co2-budget för flyget i väntan på dess gröna omställning. Samt satsar på en digital ekonomi och nytänk med tekniska stöd och nya organisatoriska lösningar i välfärden för att öka effektiviteten.

Styrkeområden 2050

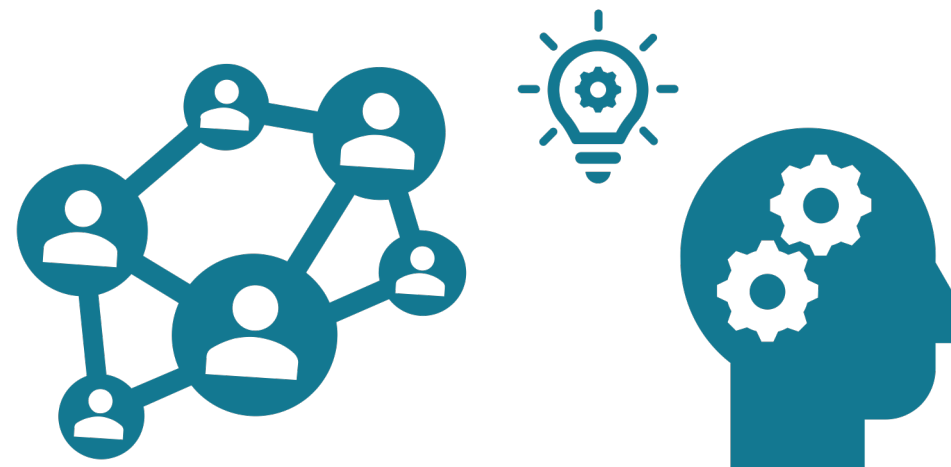

Prisma 4: Färdigheter över utbildning & diplom

*"Låg arbetslöshet och lösta kompetensknutar – så lyckades vi."
Detta är titeln på en numera legendarisk presentation
representanter från Jämtland och Härjedalen har hållit för både
offentliga och privata aktörer de senaste åren.*

*Receptet var ett verkligt hybridarbetsliv – där **akademi,
näringsliv och offentlighet lånar kompetenser, händer och
fötter av varandra.***

*Flera väljer att kombinera karriärer i de olika sfärerna, antingen i
delar av livet eller samtidigt. Att arbeta en dag i veckan i
äldreomsorg eller skola som IT-konsult, bankperson eller
statsanställd är inte alls ovanligt eller vice versa. "En del av
civilplikten" skämtas det ibland om. I hybridarbetslivet är
anknytningen till fler sammanhang än arbetsplatsen viktig.
Överlag har samhället skiftat från högskolenorm till
färdighetsfokus – vilket var en utmaning för universiteten att
överkomma. Vilket man dock lyckats med – nu i en form där man
mer renodlat antingen forskar eller utbildar och kunskapsdelar för
specifika färdigheter. **I kommunerna tar man vara på detta i
"kompetenshack" som kombinerar digital träning med lån av
folk från omgivningen.***

Kommentar:

Här har vi tänkt att kompetensfrågan har tacklats med kreativ samverkan – där människor tillåts ha flera parallella. Vi tänker också att ett nytt utbildningsparadigm har satt sig – där kunskap i större utsträckning skaffas vid behov för att lösa specifika problem. Det skulle kanske kunna ske i en utvecklad form av de onlinekurser som ges gratis av allt fler universitet och högskolor.

Prisma 5: High tech-high touch revolutionerade arbetslivet

I fokus för samhällsservice och näringsliv står hög grad av mänsklighet stödd av teknik – där man sedan länge lämnat den trubbiga tanken att tekniken ska kunna få färre människor att göra mer utan i stället fokuserar på det värde det kan skapa i varje möte.

*Automatiseringen har frigjort många timmar och gör att många kan jobba färre timmar med vad som tidigare tog en heltidstjänst. För vissa innebär det att man vill ha flera jobb, för andra att andelen fritid ökat ordentligt. Att färre människor kan göra mer innebär att fler saker blir gjort men till mindre slit. **Robotisering, digitalisering och automatisering präglar alla branscher, men eftersom tekniken är så effektiv och självgående innebär det att man slipper vara "teknisk" för att jobba med teknik.***

High tech – high touch lyder teknikstrategin i såväl besöksnäring som hantverksbranscherna. Det vill säga med smart teknik frigörs möjlighet för människor att ägna sig åt meningsskapande, kreativitet och service.

Välfärden understöds av AI-avatarer – digitala vänner som både förebygger ensamhet & kognitiv nedgång, ger rätt information och tips på sociala aktiviteter. Psykisk ohälsa är på rekordlåga nivåer och arbetslivsstressen på grund av för mycket att göra så gott som borta. Tekniken stödjer både hårda och mjuka värden – förebyggande medicinering såväl som sällskap och utmanande konversationer.

Möjliga rubriker på väg mot 2050?

VÄLFÄRDSNYTT 2030

**SÅ BLEV VÄLFÄRDSTEKNIK ETT
STYRKEOMRÅDE FÖR JÄMTLAND OCH
HÄRJEDALEN**

*"AI får göra allt tråkigt och administrativt,
människor ska jobba med människor"*

*"Sensorer och biomarkörer gör att vi
förebygger snarare än behandlar"*

"Ingen mer ensamhet – botvänner till alla"

**34 % mer effektiva eller
2000 miljarder extra i
BNP redan idag (2023)
samt var femte
arbetsuppgift borta**

Bedömning baserad på hur
svenska arbetare och
tjänstemän anser deras
arbete kan påverkas av
dagens teknik (Kairos
Future 2022)

Kommentar:

Den demografiska utmaningar för välfärden kan inte underskattas. Men inte heller hur revolutionär dagens teknik faktiskt är. Platser såsom Jämtland och Härjedalen kommer av nödvändighet vara tvungna att vara innovativa i välfärdsfrågorna och lösa problem utanför gängse modeller. Både med teknik men också med nya lösningar.

Prisma 6: Politikern, inköparen och handläggaren viktiga hjältar i framgångssagan

Idag, år 2050, är knappt tvåhundra tusen invånare skrivna i Jämtland och Härjedalen. Genom att arbeta medvetet med översiktsplanering som har goda livsmiljöer för människa och natur i fokus har det varit en kontrollerad tillväxt som stärkt både orter och landsbygd. **Holistisk hälsa för hela människan är en bärande tanke genom förvaltningen** – närheten till naturen är en dragkraft såväl som en välfärdsgivare och kompromissas inte med.

Hit lockas människor för spännande jobb i besöks och bioekonomin. Smidiga men skarpsynta handläggningar av bygglov är en viktig del av strategin som skapat framgång – man knoppar gärna fram nya småhus och tillbyggnader på stora tomter men ser till att expansion inte sker på bekostnad av de värden man vill gynna. Flerfamiljshus i trä byggs årligen för att se till att det finns gott om bostäder.

Framgången är ett resultat av vilja inom såväl politik som övriga samhälle. Inköpare i såväl offentlig som privat sektor har drivit på en önskad utveckling genom att inköp har använts som strategiskt verktyg för förändring snarare än en servicefunktion.

Kommentar:

Politiker, inköpare och planläggare har stor makt i att forma framtiden. Det är de och de ramverk som styr dem som omsätter dagens samhälles idéer till handlingar som formar framtiden. Det är mycket viktigt att vision och strategi för att uppnå önskade lägen motsvaras med riktlinjer och mandat för dessa "genomförare" att göra sitt jobb.

Prisma 7: Samverkan för att leva väl som bemästrat konsten att ta farväl

Året är 2050 och "PEAK-praktikan" – en handbok om ledarskap i missionsdriven innovation går på nytryck. Den handlar om hur höga, brett förankrade ambitioner i näringsliv, offentlighet och akademi skapade en kultur av att göra tydliga och skarpa prioriteringar för att nå gemensamma mål. Men det oftast citerade stycket handlar om konsten att säga farväl till gamla sanningar och vanor som inte längre hjälper.

Den har hjälpt fler tänka om. Tänka bredare och större. Hälsa, välmående och livskvalité prissattes och värderades upp. För Jämtland-Härjedalen innebar det att man hade ett försprång in i framtiden och står nu som ett föregångsexempel. Såväl civilsamhälle som miljön fick ombudspersoner med inflytande i samverkansprojekt

För Jämtland-Härjedalen innebar det att man hade ett försprång in i framtiden och står nu som ett föregångsexempel på den nya människocentrerade ekonomin som allt tydligare växer fram.

Vackra miljöer och en besöksnäring som länge arbetat med attraktiva platser blev komparativa fördelar i en värld som alltmer hade börjat tänka på:

"hur bör och vill vi egentligen leva?"

Det är kring svaren på dessa grundläggande frågor samverkan 2050 utgår från

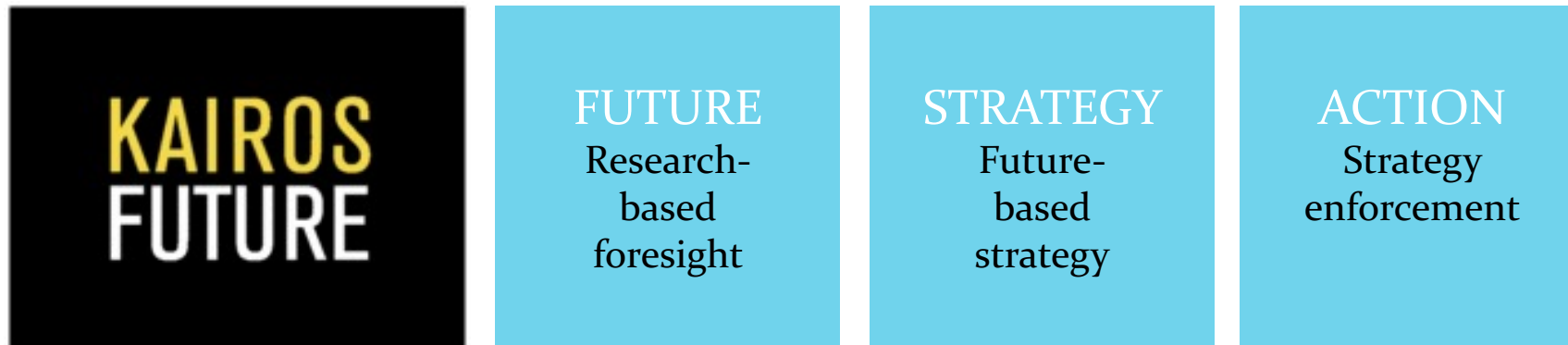
Kvintuppel samverkan

Kommentar:

Vägen till det 2050 som beskrivs här bygger på samverkan och vägval. Att verkligen prioritera sina styrkor, välja nya modeller som ramar för ekonomin. Men också vägval – framförallt att välja bort och att inte gynna vad som inte stödjer den vision och strategi som slagits in på. Detta oavsett om framtiden såsom scenariot som presenteras här känns attraktiv eller som något som helst bör undvikas.

Vi hjälper företag och organisationer att förstå och forma framtiden

Kairos (καιρός)
är det antika grekiska begreppet för
rätt tid eller tid för förändring.